

Torzkép a magyarságról

Tudom, nehéz és kényes kérdéscsoport tárgyalására vállalkozom, ezért előjáróban néhány elvi megállapítást tennék.

Sokezer év bölcsessége, tapasztalata és nemegyszer megideologizált igazsága – a mi életünkben is közhelyként hangzott el –: a népek, nemzetek egyszerű fiai, a köznépi tagjai békében szeretnek élni egymással, nem gyűlölködnek. A gyűlöletet, a háborút az urak, a népek, nemzetek vezetői, az uralkodók szítják és üzenik meg egymásnak, harcra és gyűlöltre kényszerítve népeiket. A háborúk okai lényegében a nagy gazdasági érdek- ütközések, ellentétek erőszakos megoldására való törekvésben keresendők, úgy, ahogy azt kiváltképpen a marxista történetírás – az osztályharc-elmélet egyik tartozékaként – közgondolkodásunkba is besulykolta: a gyarmatosítástól kezdve a világgpiac újrafelosztásáig – ez a kizsákmányoló, pénzvilágot vezető tőkés osztály ügye, melynek van és volt ereje meztelen, piaci anyagi érdekeit a nemzeti érdek és becsület, a nemzeti érzés és hazafiság mezébe öltöztetni. Emellett, vagy ezzel szemben, mi néprajzkutatók, a népelet anyagi és szellemi területén az interetnikus kapcsolatok, a békés együttélés, az egymásra hatás és kooperáció tényeit kutatjuk és soroljuk fel.

Az 1990-ben kirobbant ún. délszláv háború minden józan ésszel felfoghatatlan elemi és általános, spontán népi kegyetlenkedése újra felhívta a figyelmet e kérdéskör vizsgálatára; arra tudniillik, hogy honnan ez a „népi gyűlölet”?

Szemtanuk, átszenvedők száza és ezrei tudnák megerősíteni azokat a hihetetlenül hangzó személyes emlékeztetéseket, melyek arról szólnak, hogy ebben a háborúban az évtizedek, évszázadok óta egymás szoros szomszédságában élő emberek, nemzedékek során kialakult barátságos kapcsolatok után, egyszerre ádáz dühhel fordultak egymás ellen, bár a kifejezés talán nem pontos, mert rendszerint ez nem volt kétoldalú. Például a Drávaszögben az a szerb család üzte el a szomszéd házból azt a magyar családot, melynek évtizedeken át gyakori vendége, kisegítő munkása, napszámosa, szomszédja, jóbarátja volt. Szlavóniában Szentlászló magyar falut a vele csaknem összeépült szomszéd szerb falu népe pusztította el a hadsereg és más szerb önkéntesek segítségével, kíméletlen módszerességgel, és kegyelvezve a templom épületének sem. Egy országosnak mondható politikai hatalom és helyzet egyszerre eddig nem sejtett gyűlöletet és ellenérzést szabadított ki és öntött egymásra a legiszonyatosabb embertelenséggel, mint Vukováron és Gorazdsde-ben.

Aligha lehet e tömeges vérengzést néhány bűnbak, háborús bűnös nyakába varrni. Itt a népekben élő, a kultúrához tartozó, nemzedékek óta érlelt, áthagyományozott megítélések, előítéletek, elszennvedett vagy annak vélt sérelmek törtek hirtelen napfényre. Igen, a népi kultúrának is lehetnek elítélhető, létező, negatív vonásai. Ezek feltárása, tisztázása a tudomány eszközeivel a néprajz feladata, és talán fontosabb, mint a békés együttélés tényeinek, az interetnikus kapcsolatoknak a tisztázása.

Ha visszatekintünk az utóbbi néhány évszázadra, a délszláv háborúhoz hasonló események sorára bukkanunk, szűkebb Közép-Európa délkeleti részén lévő környezetünkben. Kegyetlenkedésekről tudunk az első és második világháború ideje alatti és utáni időkből, az 1848-49-es szabadságharc idejéből, a kuruc háborúk korszakából és a törökellenes felszabadító háborúk alatti és utáni időkből is.

Igaz és gyakran név szerint is kimutatható, hogy e vérengzéseknek, kegyetlenkedéseknek voltak meghatározó kezdeményezői, vezérei, de egy-két ember nem okozhatta önmaga mindezt a szenvedést. Érvényes erre is az a vitathatatlan törvény, hogy egy nép csak azt a kulturális hatást, kezdeményezést követi, fogadja el, melynek befogadására, átvételére megérett, alkalmas. Így a felelősség nem hárítható át csak néhány vezető személyiségre. Ha a készség a követésre, a befogadásra jelen van, akkor ez a kultúra, a magatartás elfogadott része, tehát néprajzi vizsgálódás tárgya lehet.

Ember és ember közti összeütközésnek, egyszerűen a bűntényeknek, két oldaluk van: az elkövető és az áldozat. Az ütközésért mindkettő felelős, ha nem is egyenlő mértékben. A bűntényekkel foglalkozó tudománynak, a kriminalisztikának van egy ágazata, mely az áldozat szerepével, részességével foglalkozik – ez a viktimológia. Két népcsoport össze-

ütközésének is két oldala van a vizsgálat szempontjából is. Lényegében egy szomorú és véres esemény kulturális gyökereinek, feltételeinek tisztázása mindkét oldalon elfogultság nélkül kellene megtörténnie.

Természetesnek tűnik, hogy minden nép, mind a történeti-tudományos és szépirodalomban, mind pedig a néphagyományban az ellene elkövetett bűntényeket, vérengzést tartja számon elsősorban, kevésbé azokat, amiket ő követett el másokon. Ugyanakkor eleve torz lenne az a kultúra-elemzés, melyet a sértett nép képviselői végeznének el a támadó, bűnelkövető nép jellemzésére. Marad tehát az egyetlen biztos út, ha az áldozattá vált nép a saját „viktimológiáját” végzi el, keresi annak okait, indítékait, ami az ellene elkövetett erőszakot, kegyetlenséget kiváltotta. Ezt elméletileg el is végezheti a tárgyilagosság reményében. Sajnos, a gyakorlatban erre még igazán egyik tudomány sem vállalkozott, sem a történelem, sem a néprajz; sem mi, sem szomszédaink. A marxista sémák szerint kialakított, politikai indíttatású büntudat-szuggestívum, az öngyalázás sokféle, tudományosság látszatába öltöztetett „objektív” történetírás láthatóan hatékony módszerével, magyarságtudatunk részben erre visszavezethető gyengeségével, nem kívánok foglalkozni, de teljesen megkerülni sem tudom. Úgy gondolom, hogy ez inkább a történelem-kutatás és tanítás szintjén elvégzendő kritikus vizsgálatába tartozik, főként az ifjúság történelmi tudatának erősítésére.

Melyik egy nép igazi arca, kultúrájának jellemzője; az amit a békés, barátságos egymás mellett élés során mutat, vagy az, ami a sajnós nem ritka, de mégsem hosszan tartó gyűlöletkorszakban kerül felszínre? Mindkettő jellemezheti ugyanazt a népet, mint kultúrájának színe és fonákja. (Minden emberi tulajdonság kétarcú: a takarékosság fukarságig mehet, a meg gondoltság gyávaságig, a szívélyesség pazarlásig stb.) A színéről fonákjára fordítás azonban nem elkerülhetetlen és törvényszerű kényszerből fakad. Nemzedékek élhetnek anélkül, hogy egy kultúrának az árnyoldala drasztikus erővel megnyilvánulhatnak. Emberek, egyének is leélhetik életüket úgy, hogy a bennünk kimutatható, létező agresszív ösztön, jellem tulajdonság nem jut szóhoz, nem kap kitörési lehetőséget.

Az erőszakos viselkedés és az áldozattá válás feltételei, kulturális alapjai is hosszú időn át élhetnek, anélkül, hogy megnyilatkoznának, egy történelmi pillanatban megelevenedhetnek. A helyes, igazságon alapuló önismeret nélkül lehetetlen megismernünk másokat; helyes önismeret nélkül nincs helyes önbecsülés, s ez kizárja másik megbecsülését is. Önbecsülés nélkül nincs jövőképe és reménye a nemzetnek sem, mások becsülése nélkül pedig lehetetlen a megbékélés. Az itt következő írás ezért született meg.

*

„A könyörületes Úristen, minekutána megteremtette a világot, kiszabta valamennyi emberi nemzetség sorsát és talentomát. A cigányt megtanította hegedülni, a németnek csavart nyomott a kezébe. Előszólitotta azután a zsidók közül Mózeszt, és parancsolta neki: „Te pedig írd törvényt, és ha eljön az ideje, fesszítsd meg a farizeusokkal az én szerelmetes fiamat, Jézust, miért is szenvedjétek sok bántalmakat és üldöztetést, de gondom lesz reá, hogy ömöljön felétek a pénz, miként a folyóvíz!”

Odaintette ujjával a magyart és ami játék keze ügyében volt, mind neki ajándékozta. „No fogja kegyelmed ezt a szép pár sarkantyús csizmát, ezzel a viasszal meg pödörje hegyesre a bajszát, hordja magasan az orrát és mulasson kedvére a cimboráival!”

Eléje somolygott a török. „Sok sütnivalód nem lesz, de karddal erőt vehetsz számos nemzetségen.” A szerbnek egy kapát adott.

A bojárokat és fejedelmeket pipára, kávéra invitálta: „Magas nagyságtok éljenek gyönyörök közepette, gonoszságban és megátalkodottságban, méltóztassanak ezért templomokat és monostorokat emelni az én dicsőségemre.” – Előkerültek végül a havasiak és leborultak az Örökkévaló trónusa előtt. Az Úristen szánakozva tekintett le rájuk. „Hát ti boldogtalanok, miért késlekedtetek?” – „Azért késlekedtünk Teremtő Atyánk, mert juhokkal és szamarakkal vagyunk és lassan járunk, meredek ösvényekkel, mély szakadékokkal viaskodunk, éjjel nappal hallgatunk, csak a kolompok szólnak. Asszonyaink és gyermekeink szállásai szűk helyen, sziklák és kövek közt vannak, villám és mennydörgés riaszt, rohanó vizek fenyegetnek. Széles mezőkért, nyájas rétekért és sima folyóvizekért esedezünk Te szent trónusod előtt. – „Csakhogy erősen elkéstetek – válaszolta szánakozva az Úr. – Kedvesek vagytok előttem, dehát mit csináljak? Azzal kell maradnotok, amit megszerzettetek. Rádadásul

csak könnyű szívet adhatok, hogy örvendeztetek magatoknak. Éljetek megelégedésben, muzsika, ital eljusson hozzátok és legyenek szép, szerlemesszívű asszonyaitok...”

Ezzel a mesével indul Sadoveanu, a nagy moldvai író *A balta* című regénye, mely egy havasalji, román asszonyról szól. Az asszony miután hiába várta tavasszal haza a Duna-mellékén nyájaival telelő férjét, felkerekedik és felkutatja ura gyilkosait.

Nem kétséges, Sadoveanu a néphagyományból idézte ezt a mesét, az együtt élő népek egymásról alkotott sommás ítéletét, melyből még hiányzik az iskolai oktatással terjesztett „történelmi” előítélet.

Csaknem 100 évvel korábban egy bártfai magyar plébános szlovák híveit a krumpli-pálinkától óvandó – az ottani népesség többségét alkotók kelet-szlovák nyelvjárásában – tandrámat írt. A *Šenk palencne* első jelenete azzal kezdődik a színműben, hogy a hetyke magyar katona beront a kocsmába és hangos szóval – magyarul – bort parancsol. Ez a kép sem ellenséges a magyarok szempontjából, de kísértetiesen hasonlít a román regény kezdő képehez.

Azóta eltelt másfél évszázad alatt az iskolában tanultak alaposan megváltoztatták ezt a „népi” elképzelést.

1988-ban a Taizé-i szellemben megtartott ökumenikus ifjúsági világtalálkozón lakásomon két francia, két szlovén, két lengyel és két szlovák fiatal lakott 3 napon át. Minden este együtt vacsoráztunk, a két szlovák kivételével. Búcsúzáskor a két Bártfa környéki fiatal elnézést kért tőlünk, hogy nem ültek le közénk. Mert mikor eljöttünk, mondták, öregjeink arra figyelmeztettek minket, hogy most abba az országba utazunk, ahol azok a nagyurak, grófok és bárók élnek, akik minket 1000 esztendő át elnyomtak és gyilkoltak...de most már látják, hogy maguk (a házigazdák) nem grófok...

A hihetetlennek tűnő történetet évekkkel később elmondtam egy tanár barátomnak, aki 1946-ban szökött át a szlovák határon Magyarországra. Történetemet saját élményével toldotta meg, miszerint pár éve Prágában járt és az állomáson egy barátjával magyarul beszélgetett. Egy idős úr sétált arra, megállt, fülelt, majd csehül szólította meg őket: „Maguk magyarok?” – kérdezte. „Igen” – felelték. „Akkor maguk grófok?” A sort folytathatnám saját és mások hasonló élményeivel. Hol vannak ennek a képzetnek a gyökerei?

A legelső cseh krónikáiról, Prágai Kozmasz Isten büntetéseként fogta fel a magyarok honfoglalását és ezt hangoztatta tovább Frantisek Palacky cseh történetíró és politikus nagyhatalmú, a múlt század közepén megjelent történelmi munkájában. Palacky Bölcs Leo bizánci császár Taktika c. művének azzal a mondatával érvelt, hogy a magyarok a többi ismertett néppel ellentétben, nem elégedtek meg azzal, hogy az ellenség a veszített csata után elmenekült, hanem üldözőbe vették, és teljesen megsemmisítették.

J. M. Vesely, a római Angelicum egyetem professzora szerint a magyarok megjelenése a Kárpát-medencében a Nagymorva Birodalom és a szláv térítés katasztrófális végét jelentette. A magyarok, mint apokaliptikus idők harcos lovasai kiirtanak minden élő, hogy helyükbe telepedhessenek. Ázsia küldöttei ők, akár a hunok, vagy később a tatárok, törökök. Egyben Isten büntetései, hiszen a szlávok, Szvatopluk fejedelem, kiűzték Szent Metód utódját, Szent Gorazd, pannóniai érseket és számos tanítványát, akik így bolgár földre menekültek s ott fejezték be a szent könyvek szlávra fordítását.¹

Ez a vélemény és a magyarok „rokonítása” is Bölcs Leo leírására és a Honfoglalás idejére megy vissza. 862-ben a Sváb Évkönyvek a hunok betörését emlegette. A Fuldai Évkönyvek 894–895-ben Pannóniában és Bulgáriában harcoló magyarokat avaroknak nevezi. Regino prúmi apát 906-ban Szittyáknak (szkítáknak) nevezi a magyarokat.² Ezt a sort sokszor megismétlik a történelem során: szittyák, hunok, avarok, magyarok, tatárok, törökök és oroszok; Keletről jött rablók, nomádok, kegyetlen és műveletlen vérengző hordák. A szlovák parlamentben, 1996-ban, amikor a magyar kisebbség fel akarta állítani a maga 1100 éves emlékművét, az egyik nagy szlovák párt vezetője így válaszolt: „Mit, ezeknek a rabló nomádoknak!”

¹ Somorjai Ádám: Kutatórok. Budapest. 1996. 31–32. old.

² Györffy György: István király és műve. Budapest. 1977. 15. old.

Napjaink szlovák iskolai tankönyvei is ebben a szellemben íródtak és a magyarokat a nemesekkel azonosítják. Csak néhány példát idézek: „A Rákóczi szabadságharcot az váltotta ki, hogy a császár meg akarta adóztatni a nemességet. A csehek (szabadságharca) esetében a Habsburgok megszegték a felséglevelet, tehát a felkelés jogos volt. Rákóczi esetében csupán a spanyol örökösödési háború adta helyzet kihasználásáról volt szó: a magyar nemesek kiváltságai érdekében...” Másutt: „Szlovákia a XVIII. század elejéig hadszíntér maradt. A törökellenes védelmi háborún kívül a népre nehezedett a magyar nemesség számos Habsburg ellenes felkelése is, amelyek többnyire Szlovákia területén zajlottak le.”³

A román tankönyvekből is csak azt az elemet emelem ki, mellyel a magyarokat a nemességgel azonosítják.

„Erdély 1699-ben Habsburg uralom alá került. Kezdetben a románok azt remélték, hogy az új uralom jobb életet fog nekik biztosítani. Valóban, egyes román ifjak Bécsben és Rómában tanulhattak...Ugyankor a magyar és német nemesek fokozták a gazdasági kizsákmányolást és a nemzeti elnyomást, sokat elraboltak a románok telkeiből, növelték a robotnapok számát. A Horea, Cloșca és Crișán féle felkelésnek társadalmi és nemzeti jellege volt. S bár a felkelést leverték, de II. József megijedt a Horea vezette felkelés erejétől és 1785-ben eltörölte a jobbágyságot.”⁴

1848-ról a román tankönyvekben az áll, hogy a magyar nemesek nem akarták felszabadítani a jobbágyokat, azokat pedig, akik erőszakkal foglaltak maguknak földet, a nemesek irtalom nélkül agyonlőtték. Ismeretes, hogy a Habsburgokhoz hű katonai és polgári igazgatás emberei, korabeli szóhasználatlalt a „Reakció” már 1848 őszén fellázította a románokat Erdélyben a magyarok ellen, s azok több helyen is megtámadták a földbirtokosokat és a nemzetőröket, és akiket elfoghattak, azokat kivégezték. 1848 decemberében már az Erdélyi Érchegységben is összecsapásokra került sor Iancu havasi emberei és a honvédek és nemzetőrök között. Zalatna, Nagyenyed, Abrudbánya, Verespatak és Gyulafehérvár magyar népének lemészárlása, a másik oldalon a havasiak házáinak felgyújtása a magyar szabadságharc legszomorúbb fejezeteit jelenti.⁵

Bizonyára sok irányban szélesíthető és idézhető magyarságkép elemei közül most csak ennél az egynél szeretnék maradni: tudniillik, hogy a magyar a nemessel, a földesúrral azonos. Bármennyire képtelen ez a józanész számára – mégis igaz és létező képzet. Kialakulásának vannak torz, külföldi forrásai, de a mi saját történetírásunkat is felelősség terheli.

Kétségtelen, bizonyos büszkeség tölthette el a magyarokat, ha mint egykori rettegett ellenséget emlegetik Nyugaton. Például a kalandozások korából sokszor idézett litániaszövegéből: „a magyarok nyilaitól ments meg Uram minket.” Közismert, hogy ma is sokan vallják büszkén eleink nomád voltát és rokonságát más nomád népekkel, elsősorban a világvérő Attila hunjaival. Szomszédaink szájában és képeletében azonban ehhez semmi dicsőséges és irigylésre-méltó büszkeség nem párosul, csak a másét jogtalanul és erőszakkal elvevő, vad, kegyetlen, műveletlen rablóé. Nehéz ezt megértetnünk honfitársainkkal, és tény, hogy mi sem becsüljük ezért azokat, akik nemrég még vándorló életformájukat folytatva lettek egyik nemzetiségünk tagjai. Általánosnak nevezhető történelemszemléletünkben és tudományos-irodalmi megnyilatkozások területén is, máig élnek nálunk képtelen és torz elképzelések. Pedig a torz előítéletek nemegyszer sors és politika-döntő tényezőkké válhatnak.

Emlékeztetek arra, hogy a nyelvészet, régészet és a korabeli írott források bebizonyították azt, hogy a honfoglaló magyaroknak fejlett földművelő kultúrája volt, ismerték és termelték a szőlőt, bort és gyümölcsöket, kiterjedt szántóföldeik és mesterséges vízvezető csatornáik voltak. Tehát nem voltak zsákmányból élősködő nomádok. Nem Szent István tanította meg őket német és szláv papok segítségével a letelepült életformára és nem ő volt aki megismertette velünk a kereszténységet.⁶ Hiszen már nagyapja is keresztény volt és a

³ Szabolcs Ottó: Külföldi tankönyvek magyarságképe. Bp. 1990. 131–133. old.

⁴ Szabolcs Ottó: i. m. 136. old.

⁵ Szabolcs Ottó: i. m. 162. old.; Székely Kis Istvánfy György: Történelmi vázlat. In: Csernavölgyi Antal: Fegyvert, s vitézt énekek. Katonaplók a háborúból. Bp. 1997. 19. old.

⁶ Györffy György: i. m.

honfoglalás idején eltemetett harcosok sírjaiban már megtaláljuk a kereszt jelét, Krisztus testével (a corpus-szal) és kereszt alakú ereklyetartókat is ismerünk. A Nemzeti Múzeumban 1996-ban bemutatott honfoglaláskori régészeti leletegyüttesekben 11 kereszttel találkozunk. Az sem igaz, hogy Szent István politikai éleslátásból vetette fel velünk a kereszténységet, hogy ezáltal megmentsen minket a keresztény Nyugat megsemmisítő hadjárataitól. Az elmúlt esztendő Szent István napján egy ismert politikus és történész ünnepi beszédében is még ezt állította: ha nem vettük volna fel a keresztiséget István király akaratából, arra a sorsra jutottunk volna, mint a hunok és az avarok. Maga ez az összevetés is sánta: a hunok valóban nagy birodalmat hoztak össze, miközben abban számszerűleg csak egy szűkebb uralkodó réteget jelentettek, nem egy népet. A keresztény Nyugat pedig még Szent István korában is többször megkísérelte erővel és fegyverrel legyőzni és elűzni a magyarokat, keresztény mivoltuk nem jelentett ebben akadályt. Nem akarom kisebbiteni Szent István érdemét, sőt, éppen kiemelném azt, hogy személyében megvalósította a keresztény király eszméjét, s ebben sem akkor, sem később nem találjuk párját Európában. Nem, erre egyáltalán nem vagyunk büszkéek és nem ezt hangoztatjuk, hogy akkor mintát adtunk Európának kereszténységéből és emberségéből.⁷ Azt hangoztatjuk inkább, hogy a magyar számára csak a kard volt méltó, és kardjával meghódított népek lettek a szolgálói. A múlt század történészei Werbőczyre hivatkoznak. „A pórosztály Magyarországon nagyrészt azon bennszülöttekből származott, kiket a győzedelmes magyarok meghódoltatván szolgaságra kárhoztattak. Kálmán király a rabszolgaságot megenyhítette..., az úrbér és a paraszti földhasználati jog elrendelésével”, – írta Horváth Mihály. „Önkéntes szolgáló, jobbággyá az lett, aki a győztes magyaroknak önként meghódolván, javaik haszonélvezetében meghagyattak, ezek sorsa jobb, mint akiket fegyverekkel tökéletes szolgaságra vetettek” – írta egy másik történétíró, Geroch Illés a Tudományos Gyűjteményben. Ekkortájt született magyarázat szerint a jobbágy szó azt jelenti, hogy azok a nemesek, akik nem akartak a hadbahívó szóra fegyvert fogni, azt mondták, jobb az ágyban. Ezek lettek a nemesi jogoktól megfosztott jobbágyok.⁸

A honfoglaló magyarok utódai a nemesek, – ezt vallotta Pálóczi Horváth Ádámtól Hóman Bálintig és Szekfű Gyuláig számos történétíró, ilyen vagy más, bonyolultabb formában. Deér József, a szegedi, kolozsvári, budapesti, majd 1950-től a berni egyetem professzorának 1938-ban megjelent művében erről így ír:

„A magyarság a veleszületett parazitikus gazdasági érzékével beletanult ebbe, a tőle alapjában véve idegen foglalkozásba (ti. a fölművelésbe) s a gabonatermelésen kívül a növény (...), majd délen a gyümölcsstermelés, sőt a szőlőgazdaság fogalomkörével is megismerkedett (alma, körte, szőlő, bor, seprő)”, – a bolgár – törökség révén. Majd így folytatja, a magyar „harcos, nomád uralkodónép... Azt folytatta, amit az avarság,” mely a szélrózsa minden irányában a szláv népek gyűrűjével bástyázta körül magát, rájuk telepedett, gazdaságilag és katonailag kihasználta őket... „Igaz, a magyar jobban megbecsülte a szlávok munkaerejét”, természetszerűen szelídebb és megértőbb gazdának bizonyult. Más helyen azt írja, hogy „a rabszolgákat elsősorban földművelésre használták.” A kalandozások célja a rabszolgaszerzésen és rabláson kívül „a hatalmas összegekkel adózó országok hódoltsági gyűrűjének fenntartása volt, így a nomádok más népeken elősködő gazdasági rendszerének egyik legnagyobbszabású megnyilatkozása Európa történetében.”⁹ A magyar tehát a nemes, aki a kalandozások során foglyulejtett rabszolgákkal művelti földjét. Józanésszel az is elképzelhetetlen, hogy a kalandozó magyarok térkép és iránytű nélkül egyedül eljuthattak túl a Pireneusokon, Nápolyba vagy a Peleponézoszra. Ma már tudjuk, hogy minden ilyen kalandozásnak nevezett vállalkozásra a magyarokat valamelyik európai fejedelem, király, herceg stb. hívta szövetségesül ellenfeleivel szemben. Például 955-ben a bajorok hívták és kalauzolták a magyar seregeket I. Ottó császár ellen, amikor Augsburgnál vereséget szenvedtek.¹⁰

⁷ *Andrásfalvy Bertalan: A Honfoglalásról és Szent Istvánról. Távatok. 1996. 32. sz. 739–747. old.*

⁸ *Tóth Zoltán kézirata a Magyar Néprajz c. sorozat számára. Szerk.: Paládi-Kovács Attila (megjelenés alatt)*

⁹ *Deér József: Pogány magyarság – keresztény magyarság. Bp. 1993. 43., 62. old.*

¹⁰ *Györffy György: i. m. 48. old.*

A magyar társadalomban mintegy 4 százalékra tehető a magyar nemesek aránya. Ez a 4 százalék adta volna a Kárpát–medence legnagyobb népének saját nyelvét és egyben a többinek közvetítő nyelvét?

A magyar nép túlnyomó többsége elmagyarosított, egykor legyőzött és szolgásra vetett népek leszármazottja? Lényegében ezt sugallják azok a nézetek is, melyek szerint a honfoglalók lélekszáma nem érte el a 40 000-es számot. Mi magunk állítjuk tehát ezeket a képtelenségeket és adjuk tovább, vagy erősítjük meg szomszédainknak e tévtanait.

De menjünk tovább! „Miután nem tartozunk azok közé, akik a csodákban hisznek, s mindenütt a legegyszerűbb okokat keressük, mi csak arra figyelmeztetjük kutatóinkat, hogy a magyar faj sohasem tűnt ki művészeti hajlamai s a művészet gyakorlata által, még a mostani híres művészeink megmagyarosított nevei is mind arról tanúskodnak, hogy nem a török–tatár, vagy ha jobban tetszik, ural–altáji, hanem a bevándorolt árja népek fiai tűnnek ki a művészetek terén. Így volt ez az Árpád korban...a céh- és ipartörténet azért hiányos nálunk a korai magyar időkre, mert azt tartották, hogy a magyarok az ipart nem tekintették magukhoz méltó foglalkozásnak, tehát az iparosok csak külföldi telepesek, az ún. hospesek soraiban akadtak... A magyar nép harcos fiai az ipari munkát nem tartották szabad emberhez méltó foglalkozásnak...” – írta többek közt a múlt század nagyhatású közírója, Pulszky Ferenc.¹¹

Ebből következik az a leegyszerűsített kép szomszédainknál, hogy a magyar nem is nép, hanem nomád urak kis csoportja, amelyik a békés kárpát–medencei népeket, elsősorban a szlovákokat, ezer éven át kiszákmányolta, kifosztotta, elnyomta, kiirtotta... A szlovák felfogás szerint ezek a szlovákok a Duna medencében a mai szlovákokkal voltak azonosak. Trianonnak volt egy olyan változata is, hogy egyáltalán nem lett volna több Magyarország, vagyis az uraknak az országa. Más változat szerint azt a történelmi bűnt, hogy a magyarok szétválasztották a szlovákokat, úgy kellett volna helyrehozni, hogy közös horvát-szlovák határt kellett volna létrehozni, legalábbis valahol Nyugat–Dunántúlon. Ez az elképzelés a II. világháborút lezáró béketárgyalásokon is újra szóba került. Ilyen szemlélet alapján húzták meg azokat a határokat, melyek szétválasztották az egy ezredévig egymás mellett élő népeket, sőt, magyart a magyartól is. De ez a torzkép ma is tetszik nekünk...

A múlt évben megjelent pompázatos kiadású Magyarok Krónikájának néhány szerencsétlen megfogalmazása egyenesen táplálja szomszédaink előítéletét arról, hogy a nomád, rabló, civilizálatlan magyarok annakidején kiirtották a békés szláv-szlovák lakoságot, hogy helyére telepedhessenek. Idézek ebből: „Hasonlóan a többi nomád néphez, a föld magántulajdonának fogalmát sem ismerik. Sátorban laknak. Számukra semminek, ami a letelepült életmódhoz tartozik, nincs különösebb értéke. Az emberi élet értéke is csekély. Az ellenség teljes elpusztítása, gyermekek, anyák megölése is természetes velejárója a harcnak.”

„A steppe nomád életformája találkozott az évszázadok óta megtelepedett, nyugat–európai szilárd faluközösségekben lakó népekkel. Akik már kis vagyontömeget gyűjtik és életkereteiket tervszerűen építik át. Az állandó közösségek együttélésének erkölcsa a kereszténység, a tulajdon, a család és így a termelés biztonságát hirdette. Ez ütközött össze a vándorló, zsákmányoló, pogány nomádok értékrendjével.”

„Új kapcsolatszerveződési szokások alakulhattak ki. A nomád településviszonyokkal összehasonlítva mind gyakoribb a beszéd-érintkezés, az emberek több szót váltanak egymással, a nyelv maga mind kifinomultabb lesz. Évszázadokra elnyúló átalakulás kezdődik meg az életmód területén is. A köznapis emberek lovaglászhoz évszázadok alatt idomult „karika” lába természetes generációkon át tudott csak hozzászokni az eke utáni egyenes járáshoz.”¹²

Immár három éve, hogy a romániai magyar katolikus egyház visszakérte elkobzott ingatlanait, amit a görög–keleti román egyház használt. A román válasz így hangzott: „Igaz, hogy erre megszületett a törvény, de hiszen ti jól tudjátok, ti urak voltatok csak, itt minden a román nép véréen és verejtékével épült.”

Vajon honnan vehették, veszik érveiket?

Andrásfalvy Bertalan

¹¹ Idézi *László Gyula*: A honfoglalók földművelése és állattartása. In: Magyarország agrártörténete. Szerk.: *Orosz István, Fűr Lajos, Romány Pál*. Bp. 1996. 15. old.

¹² Magyarok krónikája. Szerk.: *Glatz Ferenc*. Magyar Könyvklub. Officina Nova. Bp. 1995. 8–9. old.